

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Inzet BO Leefomgeving 2022	TELEFOONNUMMER	+31618300493
DATUM	14-06-2022	E-MAILADRES	Bart.althuis@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-806222231-161		
VAN	Bart Althuis	DOMEIN/OPGAVE	MOB
	Erik van Hoogstraten	TEAM	ET2
NUMMER PS	PS2022MM36	PORTEFEUILLEHOUDER	Schaddelee/Van Essen
BIJLAGE	Propositiekaart		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Op 20 juni vindt het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) plaats tussen een bestuurlijke afvaardiging van onze regio en bewindspersonen van de ministeries Infrastructuur en Waterstaat (IenW), Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) en Economische zaken en Klimaat (EZK). Dit bestuurlijk overleg samen met het Bestuurlijk overleg Meerjarenprogramma Ruimte en Infrastructuur (BO MIRT) in het najaar, vormt een cyclus van halfjaarlijkse momenten waarop de Rijk-regio besluitvorming over verstedelijking en mobiliteit plaatsvindt. In deze brief lichten wij onze inzet toe om tijdens het BO Leefomgeving concrete stappen te zetten richting de zo noodzakelijke investeringsafspraken in de provincie Utrecht.

Inleiding:

Voor het BO Leefomgeving op 20 juni a.s. zijn voor onze regio de volgende agendapunten het meest relevant.

Bijdrage MRU aan nationale ruimtelijke opgaven

Op 17 mei 2022 heeft de minister voor VRO de RO-brief naar de Tweede Kamer gestuurd. Hierover bent u geïnformeerd (statenbrief 8248CBEC d.d. 31 mei 2022). Met de RO-brief legt het kabinet het fundament voor de (verdere) ontwikkeling van het nationale ruimtelijke beleid. Hiervoor zijn met de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) zijn al belangrijke stappen gezet. Het Rijk gaat de NOVI op twee manieren een stap verder brengen: 1) door waar nodig nationale structurerende keuzes toe te voegen en 2) door over te gaan tot uitvoering van de NOVI via NOVEX (executie NOVI).

Allereerst gaat het Rijk, in de periode tot oktober 2022, aangeven welke nationale structurende keuzes in een provincie moeten landen. Zestien gebieden waar de opgaven heel complex en urgent zijn, worden aangewezen als NOVEX-gebied. Hiertoe behoren Het Groene Hart, regio's Utrecht-Amersfoort en Foodvalley(-Arnhem-Nijmegen) in de provincie Utrecht. In deze gebieden gaan Rijk en regionale partijen samen de ingewikkelde ruimtelijke puzzel leggen.

Als eerste reactie op de RO-brief van het kabinet wordt door de provincie Utrecht in overleg met onze regionale partners gewerkt aan een overkoepelende propositiekaart aan het Rijk (zie bijlage). Deze kaart is gebaseerd op de Omgevingsvisie. Op deze kaart staat in essentie welke bijdrage we vanuit Utrecht kunnen en willen leveren aan de opgaven van nationaal belang in onze provincie en wat daarvoor vanuit het Rijk randvoorwaardelijk nodig hebben. Deze opgaven geven integraal invulling aan alle onderdelen van onze omgevingsvisie die betrekking hebben op de nationale opgaven. De kaart zal tijdens het aanstaande BO Leefomgeving Noordwest d.d. 20 juni worden gepresenteerd.

Indicatieve afspraken woningbouw per provincie en regionale woondeals

De minister voor VRO streeft ernaar om uiterlijk 31 december 2022 afspraken met provincies en regio's vast te leggen in regionale woondeals, met als doel om tot en met 2030 900.000 woningen te realiseren (Kamerbrief over Nationale Woon- en Bouwagenda en het Programma Woningbouw, 11 maart 2022). Provincies zijn gevraagd voor 1 juni met een indicatief bod te komen.

Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht hebben hiertoe op 31 mei een besluit (Randvoorwaardelijk bod provincie Utrecht) genomen over een randvoorwaardelijk bod (statenbrief UTSP-1274107295-1850 d.d. 31-05-2022). Er zijn namelijk diverse condities die nog op orde moeten worden gebracht om de woningen bijtijds en met beoogde kwaliteiten te kunnen realiseren. Het gaat daarbij onder meer om de randvoorwaarden met betrekking tot: financiële tekorten (onrendabele top); investeringen in bereikbaarheid; opgave betaalbare woningen en flexwoningen; ambtelijke capaciteit bij gemeenten; positie woningbouwcorporaties; versnelling/vereenvoudiging (juridische) procedures en stikstofruimte. Het tijdig beschikbaar komen van voldoende stikstofruimte om vergunningverlening mogelijk te maken is in dit kader dan ook een cruciale randvoorwaarde.

Voor het oplossen van knelpunten en daarmee de realisatie van de woningen zal op verschillende vlakken steun nodig zijn. Steun ook vanuit het Rijk.

Het randvoorwaardelijke bod telt voor de provincie als geheel op tot 83.500 bruto toe te voegen aantal woningen in de periode 2022 t/m 2030. Dit aantal is gebaseerd op de bestaande en erkende woningbouwplannen zoals die door gemeenten zijn aangeleverd en vastgesteld in het Provinciaal Programma Wonen en Werken 2021 (PPWW).

Het vervolg is dat de periode vanaf 1 juni tot 1 oktober een *realitycheck* wordt uitgevoerd, waarbij op regio niveau een gesprek plaatsvindt over de haalbaarheid van het indicatieve bod. Deze gesprekken worden gevoerd met provincie, gemeenten, corporaties en marktpartijen. Doel is dat 1 oktober de indicatieve afspraken worden vastgelegd n.a.v. het provinciaal bod van 1 juni. Het uiteindelijke einddoel is dat eind 2022, de afspraken in regionale woondeals worden vastgelegd. Hierin worden naast kwantitatieve productieafspraken ook (wederkerige) afspraken over de condities voor die woningbouw en meer volkshuisvestingen thema's moeten worden gemaakt.

Onze inzet in het BO Leefomgeving is om te benadrukken dat naast het realiseren van zoveel mogelijk woningen in de periode tot en met 2030, het belangrijk is om de potentie van grootschalige woningbouwgebieden voor de periode 2030-2040 te waarborgen. Vanzelfsprekend met oog voor voldoende groen en met oog voor klimaat-, energie- en natuurdoelen. Dit betekent dat ook zicht wordt gegeven op locaties die na 2030 kunnen worden gerealiseerd (zoals de A12 zone, Lunetten/Koningsweg en daarna doorontwikkelen naar Rijnenburg). De afspraken (zie hieronder) die gemaakt worden bij de grootschalige woningbouwgebieden zijn, indien bekostiging vanuit het Mobiliteitsfonds, onderdeel van het MIRT en worden bevestigd in woondeals.

Versnellingsafspraken woningbouw

Het kabinet heeft 7,5 miljard euro gereserveerd voor de ontsluiting van woningbouwlocaties. Daarnaast wordt ingezet op ten minste 67% betaalbare woningen (sociaal, middenhuur of koop tot NHG). Een deel van de rijksmiddelen zal worden besteed aan het versnellen van woningbouwlocaties waardoor te investeren in ontsluiting binnen 3 tot 5 jaar gestart kan worden met de bouw. Het Rijk heeft gekozen voor een zeer kort proces van enkele weken voor het indienen van proposities.

In de uitwerking zijn per gebied binnen de provincie de mobiliteitsmaatregelen en woningbouwprojecten die gepland zijn tot 2030 in beeld gebracht. De strikte focus van het Rijk bij versnellingsmaatregelen is om alleen rijksmiddelen voor mobiliteitsmaatregelen toe te kennen die aan woningbouw zijn te koppelen. Deze focus was

uitdagend omdat veel mobiliteitsmaatregelen die de komende jaren zijn voorzien vanuit bredere mobiliteitsoverwegingen (bijvoorbeeld netwerkoptimalisatie of oplossen knelpunten) worden genomen. In het proces rondom de woondeal zal daarom ook aandacht worden gevraagd voor de investeringen die nodig zijn om een passend mobiliteitsnetwerk, bereikbare arbeidsplaatsen, CO₂-reductie en een gezonde leefomgeving voor iedereen (Groen groeit mee) te realiseren. De mobiliteitsmaatregelen die aanvullend nodig zijn zullen in de reguliere MIRT trajecten met het Rijk worden geagendeerd.

Voor de versnellingsafspraken woningbouw heeft dit uiteindelijk geresulteerd tot de indiening van een aantal concrete proposities, verdeeld over de regio's Utrecht, Amersfoort en Foodvalley. Globaal kan met deze proposities in onze provincie de bouw van ruim 32.000 woningen versneld gerealiseerd worden. Hiervoor is een direct aan woningbouw te relateren investeringspakket voor bereikbaarheid nodig en wordt een rijksbijdrage aangevraagd. Dit betreft locaties die al zijn opgenomen in het Provinciaal programma Wonen en Werken, en het provinciale aandeel van de regiofinanciering is onderdeel van huidige reeds vastgestelde mobiliteitsprogramma's waaronder het uitvoeringsprogramma Fiets.

Besluitvorming over rijksbijdragen voor proposities is op dit nog moment onduidelijk, maar onze inzet is in dit BOL hierover zoveel mogelijk concrete afspraken te maken.

Indien de middelen worden toegekend door het Rijk kan het zijn dat er additionele besluitvorming nodig is over de fasering van bepaalde maatregelen. Dit is op dit moment nog niet in te schatten. Voor de planvorming en realisatie van de individuele woningbouwprojecten en mobiliteitsmaatregelen worden de reguliere procedures doorlopen (Provinciaal Programma Wonen en Werken en de Mobiliteitsprogramma's). Bij besluitvorming in BOL en BO MIRT zijn de kaders die u ons meegegeven heeft voor ons college leidend. Besluitvorming vindt altijd onder voorbehoud van instemming door uw Staten plaats.

Afweegkader ontsluiting grootschalige woningbouwlocaties

Het Rijk heeft in 7 stedelijke regio's 15 grootschalige woningbouwlocaties aangewezen vanuit de constatering dat kleine en middelgrote locaties niet voldoende zijn voor het inlopen van het woningtekort. Deze locaties gaan gepaard met complexe uitdagingen, waaronder de uitplaatsing van bedrijven, ontwikkelen van groen, waterrobuustheid en klimaatbestendigheid, en ontsluiting. De door het Rijk vastgestelde grootschalige woningbouwlocaties in onze provincie zijn Groot Merwede (Utrecht), Amersfoort en Foodvalley (zuidelijk deel).

Een belangrijk deel van de 7,5 miljard euro zal worden toegekend aan de ontsluiting van de grootschalige woningbouwlocaties. Voor de verdeling van deze middelen zal op het BOL een afweegkader worden besproken. Wij zetten in op dat de afweegcriteria zo goed mogelijk aansluiten bij de urgentie zoals we die in de regio ervaren: langjarige gezonde verstedelijking gebaseerd op nabijheid is alleen mogelijk bij een substantiële transitie naar fiets en ov. Wij dringen er bij het Rijk op aan dat met het Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF), de fiets een structurele en volwaardige modaliteit voor de aanpak van belangrijke maatschappelijke opgaven is. Fiets is dus belangrijke optie bij investeringsbeslissingen, lokaal, regionaal en landelijk. Mede op basis van het NTF formuleren we, samen met het Rijk gerichte plannen voor het verbeteren van fietsinfrastructuur (stallingen en paden). Ook willen wij benadrukken dat we onze economie en bedrijvigheid niet uit het oog mogen verliezen.

Momenteel werken wij samen met partners aan de MIRT-verkenning OV en Wonen als onderdeel van de Rijk-regio samenwerking in het programma U Ned. In de MIRT-verkenning werken wij aan drie opgaven: voorkomen overbelasting rond Utrecht Centraal, USP beter bereikbaar maken en het bereikbaar maken van nieuwe woningen. Hiervoor werken wij verschillende OV-maatregelen uit (wiel-met-spaken) en bereiden wij de benodigde besluitvorming voor. Ambities zoals u recent heeft vastgesteld in het OV-netwerkperspectief krijgen hierin verdere uitwerking. Belangrijke onderdelen die onder andere aan bod komen in de MIRT-verkenning zijn een ondergrondse Merwedelijn tot en met Utrecht Centraal in combinatie met een tramlijn naar Papendorp, frequentieverhoging op tramlijn 22 naar USP en de verbetering van busverbindingen via het wiel tussen A12-zone en USP.

De MIRT-verkenning kent op dit moment een tijdshorizon tot 2030, en een financiële scope van 500 miljoen euro. Wij zien dat we hiermee de grote verstedelijkings- en mobiliteitsopgave van Utrecht niet oplossen. Juist ontwikkelingen na 2030, zoals de ontwikkeling van de A12-zone en nieuwe knooppunten, vergen een volwaardige schaaflsprong OV, waar met ingrepen voor 2030 op geanticipeerd zal moeten worden.

Wij zetten dan ook in op een verlenging van de tijdhorizon tot 2040, en een forse ophoging van de financiële scope naar ca 1,8 miljard euro. Daarbij zijn we ons bewust van de noodzaak om als regio een substantiële cofinanciering te regelen en streven wij naar een integrale benadering van verschillende (landelijke) ambities en projecten in dit gebied.

Tijdens deze kabinetsperiode bezien Rijk en regio of het regio-alternatief voor de verbreding van de A27/Ring Utrecht een gelijkwaardige oplossing biedt voor bereikbaarheidsproblematiek, waarbij ook wordt gekeken naar leefbaarheid en verkeersveiligheid i.r.t. de lopende TB-procedure A12-A27 Ring Utrecht. De regio geeft tijdens het BO-MIRT najaar 2022 een (proces)update.

Wij zien een benodigde scope-uitbreiding van de MIRT-verkenning als onderdeel van een mogelijke overkoepelende afspraak over een regioalternatief voor de A27/Ring Utrecht en de toekomstige ontwikkeling van Rijnenburg.

Vervolprocedure / voortgang:

Na het BO Leefomgeving zullen we u informeren over de uitkomsten van dit bestuurlijk overleg. Dit doen wij gelijktijdig met de Tweede Kamerbrief die de bewindspersonen sturen ten behoeve van het MIRT debat op 30 juni as.

Het BO Leefomgeving is een eerste stap richting een compleet pakket aan investeringsafspraken met het huidige kabinet. Het eerstvolgende moment om afspraken met het Rijk te maken is het BO MIRT najaar 2022.

Op dit overleg voorzien we met de MIRT verkenning Ov en Wonen een keuze te maken voor de meest kansrijke alternatieven voor OV-ontsluiting van Groot Merwede. In 2023 zal de MIRT verkenning moeten leiden tot een definitieve keuze voor een voorkeursalternatief, en vaststelling van een projectbesluit.

Daarnaast voorzien we rondom het BO MIRT najaar 2022 een eerste beeld van het alternatief voor de verbreding van de A27.

Als onderdeel van de uitwerking van de verstedelijkings- en bereikbaarheidsopgave van de metropoolpoort Amersfoort, inclusief de spoorbereikbaarheid wordt ingezet op realisatie afspraken over de multimodale bereikbaarheidsopgave.

Ook zal bij het BO MIRT naar verwachting worden besloten tot een tweede tranche rijksbijdragen voor versnellingsafspraken woningbouw met toekenning van middelen.

Tenslotte zullen de woningbouwafspraken verder gestalte krijgen in de te sluiten woondeals.

Over onze regionale inzet, de inhoudelijke keuzes en financiering blijven wij met u in gesprek. Het eerste moment hiervoor is voorzien voor het BO MIRT dat in november 2022 zal plaatsvinden.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen